

Oponentský posudek na magisterskou práci Lenky Uhrové Kubešové

„Didaktické využití dokumentu ve výuce francouzštiny“

(vedoucí práce: PhDr. Hana Loucká, CSc.)

PhDr. Richard Vacula

Studentka Lenka Uhrová Kubešová si za téma své lingvodidaktické diplomové práce zvolila praktickou problematiku využití autentického dokumentu ve výuce francouzštiny. Svoji práci rozdělila na teoretickou část, věnující se shrnutí zásadních poznatků o využití dokumentu ve výuce, část analytickou, založenou především na prozkoumání užití autentických dokumentů ve dvou vybraných zahraničních učebnicích francouzštiny jako cizího jazyka, a část praktickou, ve které se pokusila ilustrovat závěry předchozích dvou částí pomocí vlastních návrhů didaktického zpracování několika dokumentů.

První část práce je pojednána způsobem, jenž svědčí o dobré orientaci v problematice. Teoretická syntéza je založena na kvalitní dostatečně bohaté bibliografii a relativně vhodně strukturovaným způsobem (srov. výhrady níže) prezentuje typologii autentického dokumentu i problematiku jeho použití ve výuce. Autorka zohledňuje společný evropský referenční rámec pro jazyky a v typologii dokumentů pracuje i s nejnovějšími médii a typy textů. Jednoznačným přínosem je zajímavý přehled internetových zdrojů autentických dokumentů vč. zvukových a audiovizuálních. Studentka rovněž upozorňuje na praktické problémy využití autentických materiálů (autorská práva aj.).

Této části by snad bylo možno vytknout určitou disproporci mezi zpracováním problematiky psaných a mluvených, resp. audio-vizuálních dokumentů (to ostatně platí i pro práci jako celek). Je patrné výraznější zaměření na textové materiály, které je sice z důvodu jejich snazšího a častějšího využití pochopitelné, autorka by však měla na tuto preferenci dostatečně upozornit již v úvodu práce. I v dílčím zpracování kapitol a jejich strukturaci je občas patrna jistá asymetrie (viz např. kap. 1.3.5. rozebírající porozumění psaným dokumentům, do níž je vložena delší podkapitola 1.3.5.1, věnující se porozumění poslechovým materiálům). Úvodní části práce, přibližující vývoj komunikativních metod, lze rovněž vytknout nedostatečnou kontinuitu v prezentování metod a autorit.

Ve druhé, analytické části práce autorka analyzuje reálnou situaci v užívání autentických dokumentů, a to zejména na základě dvou zvolených učebnic „français langue étrangère“ (*Café Crème* a *Forum*). Výběr dvou analyzovaných učebnic přitom není v práci dostatečně zdůvodněn. Studentka pouze uvádí, že jde o učebnice v současnosti běžně využívané k výuce francouzštiny na českých školách určených pro starší adolescenty a dospělé publikum (s. 54). Na základě jakých kritérií se však autorka rozhodla pro tuto skupinu posluchačů a proč byly zvoleny právě tyto dva tituly?

Pokud jde o zpracování, z úvodu vyplývá, že se autorka chtěla mj. pokusit o srovnání obou učebnic. Tento záměr však není proveden zcela metodologicky a strukturně správně. Autorka se nejdříve v kapitole 2.1 věnuje učebnici *Café Crème*, v kapitole 2.2 pak analyzuje učebnici *Forum* a zároveň zde průběžně obě učebnice srovnává, zcela chybí jasně formulovaná a strukturně oddělená komparativní syntéza a dílčí závěr. Zvolený postup je navíc problematizován občasnými nesystémovými odkazy na další učebnice „FLE“ (*Connexions*, *Libre Échange*), které nebyly v práci explicitně prezentovány.

Výsledná forma této části spíše odpovídá popisu daných učebnic než skutečné analýze problematiky užívání autentických dokumentů. S ohledem na zvolené téma se navíc studentka – podle mého soudu – zbytečně podrobně zabývá obecnou strukturou jednotlivých učebnic.

Zvláštním případem je kapitola 2.3, zpracovávající otázku „českých“ učebnic francouzštiny. Ačkoliv je ve struktuře práce postavena na roveň předešlým dvěma kapitolám, nezaujímá ani jednu celou stranu a v podstatě jde o více než letmý přehled české produkce bez náznaku porovnání těchto učebnic mezi sebou, o srovnání se zahraniční produkcí nemluvě. Domnívám se, že při této úrovni zpracování neplní tato kapitola žádnou funkci a měla být zcela vynechána.

Analytické části práce je třeba také vytknout obecně nedostatečnou strukturu zpracování – zcela chybí shrnutí a dílčí závěr, nedostatečná je koheze (logické propojení jednotlivých částí). K diskusi jsou také některá dílčí tvrzení (např. s. 55: „Metoda *Café Crème* přinesla koncem 90. let 20. století do pojetí učebnic komunikativních metod nový prvek v podobě gramatické posloupnosti“).

V poslední části práce se autorka pokusila prakticky ilustrovat zásady didaktického zpracování autentického dokumentu tak, jak je definovala v první, teoretické části. Všechny čtyři zpracované materiály zároveň navazují na látku některé z analyzovaných učebnic a vhodně ji tak doplňují. U každého ze zvolených dokumentů autorka nejdříve teoreticky komentuje možnosti jeho použití, potom následuje vlastní didaktické zpracování.

Tato část je zpracována s nezpochybnitelnou invencí a značnou pedagogickou jistotou, autorka má patrně s výukou „FLE“ vlastní zkušenosti. Vhodný je také výběr typologicky odlišných autentických dokumentů: internetový formulář, jídelní lístek, graficky zajímavý text předpovědi počasí a komerční reklama. Cvičení, která na dokumenty navazují, respektují zásady vhodného didaktického zpracování, procvičují různé jevy a kompetence. K této části jen několik úvah (viz níže).

Dokument 1 (přihlášení k e-mailovému účtu):

- problém s diskretností: ne všichni studenti si budou chtít založit účet u Yahoo a zaslat formulářem své osobní údaje; podobně nelze očekávat, že všichni ochotně zašlou odpovědi na *Questions secrètes* mailem jako DÚ; bylo by asi třeba hned v úvodu k tomuto dokumentu upozornit, že veškeré údaje mohou být smyšlené;
- poněkud problematické je sloučení (a prolínání ve cvičeních) dvou lexikálně náročných témat: *rodina a internetová komunikace*;
- při práci s tématem informačních technologií je absolutně nutné užívat oficiálních fr. termínů schválených *Commission générale de terminologie et de néologie* (viz

<http://franceterme.culture.fr/FranceTerme/recherche.html>), např. „adresse (de courrier) électronique“ a nikoli „adresse e-mail“.

Dokument 2 (jídelní lístek):

- pozor na čitelnost výchozího dokumentu;
- problematická je dvojjazyčnost: je sice pravda, že odráží reálnou situaci, ale současně výrazně zvyhodňuje žáky ovládající angličtinu.

Dokument 3 (předpověď počasí):

- dle mého soudu příliš komplikované lexikum s ohledem na avizovanou úroveň A2/B1 (a to přesto, že jsou klíčové termíny vysvětleny) – navíc ve spojení s neprobraným přezentním participiém - viz např.: „[...] éclatant ici et là en averses“.

Celá práce je psána živým a vcelku kultivovaným jazykem a obsahuje jen omezené množství pravopisných a stylistických chyb (např. s. 42: „zejéma“ místo „zejména“; s. 55: „odíle“ místo „oddíle“; s. 78: „z bohatou obrazovou dokumentací“; s. 76: „à tous les *Questions secrètes*“; s. 98: užití substandardního fr. demonstrativa **ça** aj.; je také nutno dodržet užívání stejné gramatické osoby v celé práci, autorka naproti tomu střídá vědecký plurál a 1. os. sg.).

Větší množství pochybení lze konstatovat v oblasti morfosyntaxe, například:

- časté užití pasivního participia místo verbálního pasivního adjektiva ve funkci přívlastku (např. s. 60: „Na výchozí texty navazují cvičení zaměřena na dovednost čtení s poslechem [...]. V závěrečné lekci [...] je ještě píseň určena k poslechu [...].“);
- občas příliš dlouhá souvětí, která komplikují porozumění textu a vedou k syntakticky nesprávným nebo stylově a významově sporným strukturám a k chybnému užívání čárek (např. s. 28: „V oblasti autentických psaných textů navrhuje zajímavé členění textů z hlediska formy (formátu), resp. **struktury OECD** (na první pohled není jasný subjekt [...], **kteřé** (ke kterému členu věty hlavní se vztahuje tato věta vedlejší?) bylo využito při výzkumu čtenářské gramotnosti, a („a“ má význam slučovací, tedy bez čárky) o **kteřém** (rozdílná vztažná zájmena ve dvou souřadně sdružených větách vedlejších: F // M) na základě starších výzkumů prováděných OECD pojednává také Kramplová [...].“); s tím souvisí rovněž potřeba jemnější strukturace textu na odstavce a oddíly, která usnadní čtenáři orientaci – např. strany 34 nebo 59 jsou tvořeny prakticky jediným odstavcem;
- některá další pochybení (např. s. 41: „je vhodné soustředit se **na také čtení**“; s. 61: „dva autentické texty [...] následovaných aktivitami“ aj.).

S ohledem na případnou budoucí publikační činnost je studentce třeba doporučit, aby se podrobněji seznámila s českými i francouzskými typografickými zásadami, upozorňují zejména na následující jevy.

Z české typografie:

- nepřípustné umístění neslabičné předložky na konci řádky (v text. editoru je nutno užívat nezlomitelných mezer); tato významná chyba je v práci spíše pravidlem než výjimkou, např. jen na str. 45 se vyskytuje 7x!

- psaní mezery po tečce, konkrétně: po řadové číslovce vyjádřené číslicí (např. s. 56: „[v učebnici je obsažena] zeměpisná (2.díl) či administrativní (3.díl) mapa Francie a v úvodu 1.dílu najdeme vstupní lekci [...]), po iniciále zastupující křestní jméno (např. s. 59: „z filmů F.Truffauta“), po zkratce (s. 61: „s globálním, resp. detailním porozuměním“).

Z francouzské typografie:

- správná podoba apostrofu (') a závorek (« text »);
- správné užívání/neužívání (nezlomitelných) mezer před interpunkčními znaménky.

I přes zmíněné obsahové a formální nedostatky se domnívám, že studentka svou prací prokázala schopnost samostatného zpracování zvoleného tématu, adekvátního výběru zdrojů a syntetické práce s nimi i tvůrčího přístupu k praktické části. Proto práci doporučuji k obhajobě a předběžně navrhuji ohodnotit ji stupněm *velmi dobře*. Jako témata k obhajobě navrhuji zejména:

- volbu učebnic *Café Crème* a *Forum* pro analytickou část
- zamýšlený význam kapitoly týkající se českých učebnic francouzštiny
- poznámky k didaktickému zpracování autentických materiálů (viz výše)
- jiné dílčí výhrady obsažené v textu posudku

V Praze, 4. září 2011

PhDr. Richard Vacula